

บทที่ 2

การปันรายได้ภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงการปันรายได้ภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยว่าปัจจุบันมีการปันกันอย่างไร ภาษีประเภทใดเป็นรายได้ของรัฐ ภาษีประเภทใดเป็นรายได้ของท้องถิ่น การได้รายได้ภาษีมีรูปแบบอย่างไรบ้างและเมื่อมีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แล้ว กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดการปันรายได้ภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้อย่างไร

คำว่า “ปัน” ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นคำกริยา หมายถึง แบ่ง เช่น ปันเป็นส่วนๆ, ปันส่วน หมายถึง การแบ่งเฉลี่ยตามส่วน¹

ส่วนคำว่า “ภาษี” มีความหมาย ดังนี้

แนวที่หนึ่ง² อธิบายว่า ภาษีอากรคือสิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากราษฎร และนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยมีได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษีอากร

แนวที่สอง อธิบายว่า ภาษีอากรคือเงินได้หรือทรัพย์สินที่เคลื่อนย้ายจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาล แต่ไม่รวมถึงการกู้ยืมหรือขายสินค้าหรือให้บริการในราคาทุนโดยรัฐบาล

แนวที่สาม³ อธิบายโดยสรุปว่า ภาษีมี่ลักษณะบังคับจัดเก็บจากประชาชนโดยเป็นรายได้ที่ไม่เป็นผลประโยชน์ตอบแทนโดยตรง และมีลักษณะถาวรคือผู้ชำระภาษีไม่อาจเรียกคืนภาษีที่ชำระไปได้ ผู้เขียนเห็นว่าแนวที่สามนี้ครอบคลุมความหมายของคำว่าภาษีได้มากที่สุด

การปันรายได้ภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผู้เขียนทำการศึกษามีหมายถึง การแบ่งรายได้ภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการแบ่งรายได้ภาษีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบมากกว่าหนึ่งรูปแบบในการได้รับเงินภาษี ดังจะได้อธิบายต่อไป

¹ราชบัณฑิตยสถาน,พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542,(กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์,2546),น.689.

²กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร,ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2545,แก้ไขปรับปรุงเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์,2545),น.2.

³ศุภลักษณ์ พิณีภูวดล,คำอธิบายกฎหมายคลังและการภาษีอากร : ภาคทฤษฎีและหลักกฎหมายภาษีอากร,(กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน,2542),น.17.

1. การปันรายได้ภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระบบกฎหมายปัจจุบัน

1.1 ภาษีที่เป็นรายได้ของรัฐ

1.1.1 ประเภทภาษีที่เป็นรายได้ของรัฐ

1.1.1.1 ภาษีที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร

- ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีทางตรงที่สำคัญมากของรัฐบาล จัดเก็บจากเงินได้ของบุคคลธรรมดา บุคคลธรรมดาผู้มีเงินได้ไม่ว่าประเภท ชนิดใด ถ้าไม่มีกฎหมายยกเว้นให้แล้วก็ต้องเสียภาษี ฐานภาษีเรียกว่าเงินได้สุทธิ ซึ่งคำนวณได้จากการนำเงินได้พึงประเมินตลอดทั้งปีภาษี (ปีปฏิทิน) ไปหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดให้หัก เมื่อได้จำนวนเงินได้สุทธิเท่าใดแล้ว จึงคำนวณภาษีจากเงินได้สุทธิตามอัตราและวิธีการที่กฎหมายกำหนด

ตารางที่ 2.1

อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เงินได้สุทธิ	ช่วงเงินได้สุทธิของแต่ละชั้น	อ ต ร า ภาษีร้อยละ	ภาษีสะสม
ส่วนที่เกิน 0 ถึง 100,000	100,000	5	5,000
ส่วนที่เกิน 100,000 500,000	400,000	10	45,000
ส่วนที่เกิน 500,000 1,000,000	500,000	20	145,000
ส่วนที่เกิน 1,000,000 4,000,000	3,000,000	30	1,045,000
ส่วนที่เกิน 4,000,000 ขึ้นไป		37	

- ภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นภาษีทางตรงเช่นเดียวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผู้มีเงินได้สำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคลคือ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ตามคำนิยามในมาตรา 39

ฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลทั่วไปได้แก่ฐานกำไรสุทธิ ซึ่งคำนวณได้จากรายได้และรายจ่ายของกิจการหรือเนื่องจากกิจการที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชี (12 เดือน) ถ้าขาดทุนก็ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้แต่อย่างใด อัตราภาษีโดยทั่วไปคือร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ

- ภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นภาษีทางอ้อมที่จัดเก็บจากฐานการบริโภค เริ่มจัดเก็บมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยนำมาจัดเก็บแทนภาษีการค้าซึ่งถูกยกเลิกไปเนื่องจากไม่สอดคล้องกับภาวะการณ์ปัจจุบัน ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ ผู้ขายสินค้าและผู้ให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพ ในราชอาณาจักร (ตามกฎหมายเรียกว่าผู้ประกอบการ) และผู้นำเข้าสินค้า โดยคำนวณจากยอดมูลค่าสินค้าหรือบริการก่อนหักรายจ่ายใดๆ ตามอัตราภาษีที่กำหนดซึ่งมาตรา 80 แห่งประมวลรัษฎากรกำหนดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มไว้ร้อยละ 10 อัตรานี้สามารถลดลงได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ปัจจุบันมีพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 465) พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ให้ลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นร้อยละ 6.3 ในทางปฏิบัติภาษีมูลค่าเพิ่มนี้จะจัดเก็บในอัตราร้อยละ 7 เพราะคำนวณรวมภาษีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มควบคู่ไปอีกในอัตราภาษี 1 ใน 9 ของอัตราตามประมวลรัษฎากร (1 ใน 9 ของ 6.3 คือ 0.7 จึงหมายความว่าภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บอัตราร้อยละ 7 เป็นรายได้ของรัฐร้อยละ 6.3 และเป็นรายได้ท้องถิ่นร้อยละ 0.7)

- ภาษีธุรกิจเฉพาะ เป็นภาษีทางอ้อมเช่นเดียวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม จัดเก็บจากการประกอบกิจการเฉพาะอย่างที่ถูกกฎหมายกำหนดไว้ กิจการที่อยู่ในข่ายบังคับของภาษีธุรกิจเฉพาะแล้วจะไม่อยู่ในข่ายบังคับของภาษีมูลค่าเพิ่มอีก ได้แก่ การธนาคาร การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ การรับประกันชีวิต การรับจำนำ การประกอบกิจการโดยปกติเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ การขายอสังหาริมทรัพย์เป็นทางค้าหรือหากำไร การขายหลักทรัพย์ และกิจการอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ภาษีธุรกิจเฉพาะคำนวณจากรายรับที่ได้จากกิจการได้รับหรือพึงได้รับในเดือนภาษีตามอัตราที่กำหนดไว้ และเสียภาษีเป็นรายได้เดือนในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป

- อากรแสดมภ์ เป็นภาษีที่จัดเก็บจากการทำตราสาร 28 ลักษณะตามที่กำหนดไว้ในบัญชีอากรแสดมภ์ ตราสารที่ต้องเสียอากรตามหมวดอากรแสดมภ์เป็นไปตามบัญชีอัตราอากรแสดมภ์⁴

1.1.1.2 ภาษีศุลกากร เป็นภาษีที่เกี่ยวข้องกับการนำสินค้าเข้าประเทศและส่งออกสินค้าออกนอกประเทศ สินค้านั้นอาจเป็นของต้องเสียอากรหรือไม่ก็ได้ สินค้านั้นอาจเป็นของ

⁴ กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, *อั่งแล้วเชิงอรรท*ที่ 2, น.297 – 304.

ต้องห้ามหรือของต้องจำกัด (ของต้องจำกัด) ตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ กฎหมายที่ใช้ปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และตามมาตรา 10 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “บรรดาค่าภาษีนั้นให้เก็บตาม พระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร...” ดังนี้ การเก็บค่าภาษีศุลกากรนั้นนอกจากต้องบังคับตาม พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2496 แล้ว ยังต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรประกอบกัน ปัจจุบันใช้พระราชกำหนด พิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530

พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 ประกอบไปด้วยตัวพระราชกำหนดซึ่งมี 18 มาตรา และท้ายพระราชกำหนด มี 4 ภาค เป็นส่วนหนึ่งของ พระราชกำหนด คือ ภาค 1 การตีความพิกัดอัตราศุลกากร ภาค 2 พิกัดอัตราอากรขาเข้า ภาค 3 พิกัดอัตราอากรขาออก ภาค 4 ของที่ได้ยกเว้นอากร

1.1.1.3 ภาษีสรรพสามิต คือ ภาษีการขายเฉพาะอย่างปัจจุบันมีจำนวน 11 ประเภท ได้แก่⁵

- 1.สุรา
- 2.ยาสูบ
- 3.ไฟ
- 4.น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน
- 5.เครื่องดื่ม
- 6.เครื่องไฟฟ้าประเภทเครื่องปรับอากาศที่มีขนาดความเย็นไม่เกิน 72,000 บี.ที.ยู ต่อชั่วโมง โคมไฟฟ้า(สำหรับติดเพดานหรือผนัง) และโคมระย้า
- 7.แก้วและเครื่องแก้ว ประเภทแก้วเลดคริสตัลและแก้วคริสตัลอื่นๆ
- 8.รถยนต์นั่งหรือรถเก๋ง รถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน และรถยนต์ดัดแปลงจากรถกระบะหรือสิ่งใดๆ ที่กำหนดในกฎกระทรวง
- 9.เรือยอร์ชและยานพาหนะทางน้ำที่ใช้เพื่อความสำราญ
- 10.ผลิตภัณฑ์เครื่องหอมและเครื่องสำอางค์ ประเภทน้ำหอม หัวน้ำหอมและน้ำมันหอม
- 11.ค่าผ่านประตูเข้าสถานบริการประเภทสนามแข่งม้า

ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจการจัดเก็บรายได้ตามกฎหมายดังต่อไปนี้

- 1.พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

⁵วิทยา อัครวณิช, ภาษีสรรพสามิต (เล่ม 1), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), น.10 -11.

- 2.พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509
- 3.พระราชบัญญัติไฟ พ.ศ. 2486
- 4.พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527
- 5.พระราชบัญญัติพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527
- 6.พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527
- 7.พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุรา พ.ศ. 2527

หลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีสรรพสามิต

ส่วนใหญ่จะเก็บจากผู้ผลิตสินค้าที่อยู่ในความควบคุมของกรมสรรพสามิต โดยจะต้องให้ผู้ผลิตสินค้านั้นมีหน้าที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตเมื่อนำสินค้าออกจากโรงงานอุตสาหกรรม ในกรณีผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่อยู่ในความควบคุมของกรมสรรพสามิตจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตพร้อมกับอากรศุลกากรก่อนที่จะขนส่งสินค้าผ่านออกจากด่านศุลกากรนั้น หรือคลังสินค้าทัณฑ์บนตามกฎหมายศุลกากร

ระบบอัตราภาษี⁶ที่ใช้เรียกเก็บภาษีจากสินค้าทั้ง 11 ประเภทในปัจจุบันแบ่งได้เป็น 3 ระบบ คือ

1.ระบบอัตราภาษีตามสภาพ เป็นการเสียภาษีตามหน่วยหรือตามน้ำหนักหรือตามปริมาณของสินค้า โดยกำหนดอัตราภาษีต่อหน่วยคงตัว ซึ่งสินค้าในระบบนี้ได้แก่ สุราขาวและไฟ

2.ระบบการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามมูลค่า เป็นการเสียภาษีตามอัตราตามมูลค่าของราคาสินค้า ณ โรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งสินค้าที่เสียภาษีในระบบนี้ได้แก่ เครื่องไฟฟ้าประเภทเครื่องปรับอากาศที่มีขนาดความเย็นไม่เกิน 72,000 บี.ที.ยู ต่อชั่วโมง โคมไฟฟ้า (สำหรับติดเพดานหรือผนัง) และโคมระย้า แก้วและเครื่องแก้วประเภทแก้วเลดคริสตัลและแก้วคริสตัลอื่นๆ รถยนต์นั่งหรือรถเก๋ง รถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คนและรถยนต์ดัดแปลงจากรถกระบะหรือสิ่งใดๆ ที่กำหนดในกฎกระทรวง เรือยอร์ชและยานพาหนะทางน้ำที่ใช้เพื่อความสำราญผลิตภัณฑ์เครื่องหอมและเครื่องสำอางค์ ประเภทน้ำหอม หัวน้ำหอมและน้ำมันหอม ค่าผ่านประตูเข้าสถานบริการประเภทสนามแข่งม้า

3.ระบบการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามสภาพและตามมูลค่า เป็นการเสียภาษีทั้งตามราคาหรือตามปริมาณแล้วแต่อัตราใดจะให้ภาษีมากกว่ากันก็ให้ถือตามอัตราภาษีนั้นเป็นเกณฑ์ใน

⁶เพ็งอึ้ง, น.12-13.

การจัดเก็บภาษี สินค้าที่จัดเก็บตามระบบนี้ได้แก่ แสตมป์ยาสูบ น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน สุราสามทับ และสุราสามทับที่นำไปใช้ในการอุตสาหกรรมหรือที่นำไปทำการแปลงสภาพไปใช้ในการแพทย์ เกษตรกรรม วิทยาศาสตร์ หรือนำไปผสมกับน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง (ทั้งนี้ ตามที่อธิบดีกำหนด) สุราประเภทสุราแช่ สุราผสม สุราปรุงพิเศษ และเครื่องดื่มบางประเภท

1.1.2 ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับรายได้ภาษีของรัฐ

ตารางที่ 2.2

ตารางแสดงรายได้รัฐบาลปีงบประมาณ 2544-2549

หน่วย : ล้านบาท

หน่วยงาน	พ.ศ.2544	พ.ศ.2545	พ.ศ.2546	พ.ศ.2547	พ.ศ.2548	พ.ศ.2549
กรมสรรพากร	499,710	544,281	627,682	772,236	937,149	1,057,200
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	101,136	108,371	117,309	135,155	147,352	170,079
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	149,677	170,415	208,859	261,890	329,516	374,689
ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม	17,154	19,128	21,773	31,935	41,178	56,524
ภาษีการค้า	84	99	45	-	-	0
หน่วยงาน	พ.ศ.2544	พ.ศ.2545	พ.ศ.2546	พ.ศ.2547	พ.ศ.2548	พ.ศ.2549
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	215,158	228,196	261,306	316,134	385,718	417,772
ภาษีสรรพสามิต	12,852	13,715	12,757	20,024	26,304	30,623
อากรแสตมป์	3,408	4,122	5,348	6,820	6,816	7,268
อื่นๆ	242	236	286	278	266	244
ภาษีการเดินทาง	-	-	-	-	-	-
กรมสรรพสามิต	177,600	208,153	246,641	275,773	279,395	274,095
ภาษีน้ำมันฯ	64,124	68,840				

			73,605	76,996	76,458	70,742
ภาษียาสูบ	32,060	31,697	33,289	36,325	38,193	35,657
ภาษีสุราฯ	8,940	22,290	25,676	26,181	28,620	29,143
หน่วยงาน	พ.ศ.2544	พ.ศ.2545	พ.ศ.2546	พ.ศ.2547	พ.ศ.2548	พ.ศ.2549
ภาษีเบียร์	29,991	31,650	36,987	42,749	45,483	44,207
ภาษีสรรพสามิต	30,298	41,560	56,474	65,012	58,760	59,810
ภาษีเครื่องดื่ม	8,098	7,748	8,621	9,350	10,106	10,765
ภาษีเครื่องไฟฟ้า	1,430	1,793	2,347	2,859	3,712	3,525
ภาษีสรรพสามิตยานยนต์	932	1,224	1,581	1,641	1,849	2,010
ภาษีเบตเตอรี	706	582	591	763	762	1,178
ภาษีการโทรคมนาคม	-	-	6,420	12,625	13,935	15,523
ภาษีซีเมนต์	-	-	-	-	-	-
ภาษีไม้ขีดไฟฯ	-	-	-	-	-	-
ภาษียานต์ถู่	-	-	-	-	-	-
ภาษีอื่นๆ	524	-	-	993	1,121	1,169
รายได้เบ็ดเตล็ด	498	212	239	280	398	367
ภาษีสถานบริการ(สนามม้า)	-	45	68	97	86	87
ภาษีสถานบริการ(สนามกอล์ฟ)	-	268	299	332	372	425
ภาษีผลิตภัณฑ์เครื่องหอม	-	126	145	167	179	185
ภาษีแก้วและเครื่องแก้ว	-	15	22	34	40	56

ภาษีพรม	-	23	26	23	38	39
ภาษีไฟ	-	60	65	44	74	52
ภาษีเรือ	-	5	19	5	0	0
หน่วยงาน	พ.ศ.2544	พ.ศ.2545	พ.ศ.2546	พ.ศ.2547	พ.ศ.2548	พ.ศ.2549
ภาษีสารทำลายชั้นบรรยากาศ โอโซน	-	15	54	48	53	26
ภาษีในท์คัลบ์และดีสโก้ ภาษีสถานอาบน้ำหรืออบตัว และนวด	-	-	38	82	92	104
	-	-	78	161	185	196
ภาษีการออกสลากกินแบ่ง	-	-	-	-	-	0
ภาษีหินอ่อนและหินแกรนิต	-	-	-	-	-	0
กรมศุลกากร	92,838	98,629	111,819	106,122	110,403	96,232
อากรขาเข้า	91,359	96,326	110,054	103,635	106,917	93,633
อากรขาออก	82	163	216	267	285	314
อื่นๆ	1,397	2,139	1,549	2,220	3,202	2,285
รวม 3 กรม	770,149	851,062	986,142	1,154,132	1,326,948	1,427,528
หน่วยงานอื่น	104,617	108,375	118,485	135,747	147,472	153,996
ส่วนราชการอื่น	45,482	46,965	50,772	49,086	60,664	73,500
กรมธนารักษ์	-	2,483	3,599	2,976	3,210	3,330
รายได้จากการขายหุ้นให้ กองทุนฯ	-	-	-	25,075	-	-
แปรรูปรัฐวิสาหกิจ	-	1,065	-	6,000	1,484	0
รัฐวิสาหกิจ	59,135	57,862	64,114	52,611	82,114	77,165

รวมรายได้จัดเก็บ	874,766	959,437	1,104,627	1,289,880	1,474,420	1,581,524
หัก	-	-	-	-	-	-
1. คืนภาษีของกรมสรรพากร	77,920	79,902	80,150	115,574	131,220	163,327
หน่วยงาน	พ.ศ.2544	พ.ศ.2545	พ.ศ.2546	พ.ศ.2547	พ.ศ.2548	พ.ศ.2549
- ภาษีมูลค่าเพิ่ม	65,682	65,769	69,261	96,947	109,625	138,206
- ภาษีอื่นๆ	12,239	14,133	10,888	18,627	21,594	25,121
2. จัดสรรรายได้จาก VAT ให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด	3,732	4,109	5,042	6,368	7,451	9,172
3. เงินกันตเซยการส่งออก	7,698	8,234	10,501	11,226	12,421	12,400
รวมรายได้สุทธิ	785,415	867,192	1,008,934	1,156,713	1,323,328	1,396,625
จัดสรรให้ อบท. ตาม พรบ.	-	16,525	40,604	47,726	58,400	57,312
รวมรายได้สุทธิหลังหัก จัดสรร	-	850,667	968,330	1,108,986	1,264,928	1,339,313

ที่มา : กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร สำนักงานประมาณ กรมธนารักษ์ และกรมบัญชีกลาง

จัดทำโดย : กลุ่มนโยบายการคลังและงบประมาณ สำนักงานนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

การปันรายได้ภาษีในส่วนภาษีที่เป็นรายได้ของรัฐมีรูปแบบเดียวคือรัฐจัดเก็บและเป็นรายได้ของรัฐ

1.2 ภาษีที่เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รายได้ภาษีที่เป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหมายความว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับเงินภาษีส่วนนั้น เนื่องจากมีหลักหลายประการที่ต้องคำนึงถึงในการจัดเก็บและบริหารรายได้ภาษี เช่น หลักความมีประสิทธิภาพ หลักความประหยัด หลักของความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ทำให้ปันรายได้ภาษีในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยตามระบบกฎหมายปัจจุบันไม่ได้มีรูปแบบเดียวเหมือนดังรายได้ภาษีที่เป็นรายได้

ของรัฐ แต่มี 3 รูปแบบ คือ ภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง ภาษีที่รัฐจัดเก็บและแบ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาษีที่รัฐจัดเก็บและมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งจำนวน

1.2.1 ภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง

1.2.1.1 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 สาระสำคัญมีดังนี้

ทรัพย์สินที่จัดเก็บภาษี ได้แก่ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ รวมถึงเครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรม ซึ่งติดตั้งเป็นส่วนควบของโรงเรือนนั้น

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่มีโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างให้เช่า หรือใช้โรงเรือนดังกล่าวเพื่อประกอบการค้า ประกอบการอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นโกดังเก็บสินค้า แต่ถ้าที่ดินและโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ เป็นคนละเจ้าของ เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ มีหน้าที่เสียภาษีโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น

ฐานภาษี คือ ค่ารายปี ซึ่งเป็นค่าเช่าที่สมควรให้เช่าได้ในปีหนึ่ง ๆ กรณีที่ทรัพย์สินให้เช่า กฎหมายให้ถือว่าค่าเช่านั้นคือค่ารายปี แต่ถ้าเป็นกรณีมีเหตุอันสมควรที่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าค่าเช่านั้นมีจำนวนเงินอันสมควรที่จะให้เขาได้ หรือกรณีหากค่าเช่าไม่ได้เนื่องจากเจ้าของดำเนินกิจการเอง หรือด้วยเหตุประการอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกำหนดค่ารายปีได้ โดยคำนึงถึงลักษณะของทรัพย์สิน ขนาดพื้นที่ ทำเลที่ตั้ง และบริการสาธารณะที่ทรัพย์สินนั้นได้รับประโยชน์

อัตราภาษี ร้อยละ 12.5 ของค่ารายปี

ทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้นภาษี ได้แก่ พระราชวัง ทรัพย์สินของรัฐ ทรัพย์สินของการรถไฟ ทรัพย์สินของการท่าเรือ ทรัพย์สินของโรงพยาบาลสาธารณะ โรงเรียนสาธารณะ ทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งปิดวางไว้ตลอดปี โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างของการเคหะแห่งชาติที่ผู้เช่าซื้ออยู่อาศัยเอง โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของอยู่เอง และพื้นที่ที่เป็นบริเวณต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ที่ใช้ประโยชน์โดยตรงของรัฐวิสาหกิจนั้นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

การลดค่ารายปี

- ถ้าโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นๆ ถูกรื้อถอนหรือทำลายให้ลดค่ารายปีของทรัพย์สินตามส่วนที่ถูกทำลายตลอดเวลาที่ยังไม่ได้ทำขึ้น โดยโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวต้องเป็นที่ซึ่งยังใช้ประโยชน์ไม่ได้

- ถ้าโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นๆ ทำขึ้นระหว่างปีให้คิดค่ารายปี ณ เวลาซึ่งโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ นั้นได้มีขึ้นและสำเร็จจนควรเข้าอยู่ได้แล้ว

- ถ้าเจ้าของโรงเรือนติดตั้งส่วนควบที่สำคัญ มีลักษณะเป็นเครื่องจักรกลไก เครื่องกระทำหรือเครื่องกำเนิดสินค้า เพื่อใช้ดำเนินการอุตสาหกรรมให้ลดค่ารายปีลงเหลือหนึ่งในสามของค่ารายปีของทรัพย์สินนั้น รวมทั้งส่วนควบด้วย

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 74⁷ พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 มาตรา 4 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 60 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 80 และ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 109 ระบุให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และ กรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี มีอำนาจจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินโดยจัดเก็บตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 เป็นรายได้ของตนเอง

1.2.1.2 ภาษีบำรุงท้องที่

กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 สาระสำคัญมีดังนี้

ทรัพย์สินที่จัดเก็บภาษี จัดเก็บจากที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลรวมทั้งที่ดินที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนแต่อยู่ในครอบครองของบุคคลหรือคณะบุคคล

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ บุคคลหรือคณะบุคคลไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือครอบครองอยู่ในที่ดินไม่เป็นกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือครอบครองอยู่ในที่ดินไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน และกรณีที่มีการโอนกรรมสิทธิ์หรือโอนสิทธิครอบครองในที่ดินให้ผู้รับโอนมีหน้าที่ร่วมกับเจ้าของที่ดินเดิมเสียภาษีบำรุงท้องที่ค้างชำระไม่เกิน 5 ปี รวมทั้งปีสุดท้ายที่มีการเปลี่ยนแปลงเจ้าของที่ดิน

⁷แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับ 3) พ.ศ.

ฐานภาษี คือ ราคาปานกลางของที่ดินซึ่งตีราคาโดยคณะกรรมการในแต่ละท้องถิ่น โดยคณะกรรมการจะตีราคาปานกลางทุกรอบระยะเวลา 4 ปี การตีราคาทุกรอบระยะเวลา 4 ปี ดังกล่าว จะใช้เป็นราคาปานกลางได้ทุกปีสำหรับรอบระยะเวลา 4 ปีนั้น หลักเกณฑ์การตีราคา คือ ให้นำราคาที่ดินในหน่วยที่จะทำการตีราคา ซึ่งซื้อขายกันโดยสุจริตครั้งสุดท้ายไม่น้อยกว่า 3 รายในระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี มาคำนวณถัวเฉลี่ยเป็นราคาปานกลาง โดยไม่ให้รวมราคาโรงเรือน และสิ่งปลูกสร้างหรือเพาะปลูกเข้าด้วย ถ้าไม่มีราคาซื้อขาย ให้นำราคาปานกลางที่คำนวณจากราคาซื้อขายในหน่วยใกล้เคียงที่มีสภาพทำเลคล้ายคลึงกันมาเป็นราคาปานกลางของที่ดิน ถ้าไม่อาจนำราคาปานกลางมาเทียบเคียงได้ให้กำหนดราคาปานกลางของที่ดิน โดยถือเอาเกณฑ์อย่างอื่นอันอาจแสดงราคาตลาดของราคาที่ดินโดยเฉลี่ยได้ โดยปัจจุบันยังคงใช้ราคาปานกลางของที่ดินที่มีการตีราคาไว้เมื่อปี พ.ศ.2521-2524

อัตราภาษี ผู้เป็นเจ้าของที่ดินในวันที่ 1 มกราคมของปีใดต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่สำหรับปีนั้นจากราคาปานกลางของที่ดิน ตามบัญญัติอัตราภาษี ซึ่งกำหนดไว้ 34 ชั้น

ทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นภาษี คือ ที่ดินที่เป็นที่ตั้งพระราชวัง ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือที่ดินของรัฐ ที่ดินของราชการส่วนท้องถิ่น ที่ดินที่ใช้เฉพาะการพยาบาลสาธารณะ การศึกษาหรือการกุศลสาธารณะ ที่ดินที่ใช้เฉพาะศาสนกิจ ที่ดินที่ใช้เป็นสุสานและฌาปนกิจสถาน ที่ดินที่ใช้ในการรถไฟ การประปา การไฟฟ้า การท่าเรือและสนามบิน ที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินอยู่แล้ว ที่ดินของเอกชนเฉพาะส่วนเจ้าของที่ดินยินยอมให้ทางราชการจัดใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ ที่ดินที่เป็นที่ตั้งที่ทำการองค์การสหประชาชาติ ทบวงชำนาญพิเศษขององค์การสหประชาชาติ องค์การระหว่างประเทศ และที่ดินที่เป็นที่ทำการของสถานทูตหรือสถานกงสุล

การลดหย่อนและการยกเว้นหรือลดภาษี บุคคลธรรมดาซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินแปลงเดียวกันหรือหลายแปลงที่อยู่ในจังหวัดเดียวกัน และใช้เป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่เลี้ยงสัตว์ และที่ประกอบกิจกรรมของตน ให้ลดหย่อนไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- ที่ดินในเขตกรุงเทพมหานครให้ลดหย่อนในท้องที่ชุมชนหนาแน่นมาก 50-100 ตารางวา ที่ชุมชนหนาแน่นปานกลาง 100 ตารางวา ถึง 1 ไร่ ที่ชนบท 3-5 ไร่ตามที่กำหนดโดยข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร

- ที่ดินนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลให้ลดหย่อน 3-5 ไร่ ตามที่กำหนดโดยข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด

- ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลหรือในสุขาภิบาล ให้ลดหย่อน 200 ตารางวา ถึง 1 ไร่ตามที่กำหนดในเทศบัญญัติหรือข้อบังคับสุขาภิบาล

- ที่ดินในเขตเมืองพัทยาและเขตเทศบาลอื่น นอกจากเขตเทศบาลตำบลให้ลดหย่อน 50-100 ตารางวา ตามที่กำหนดในข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติ

ที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูก ถ้าปีที่ล่วงมาแล้วการเพาะปลูกเสียหายมากผิดปกติ หรือทำการเพาะปลูกไม่ได้ด้วยเหตุอันพันวิสัยที่จะป้องกันได้โดยทั่วไป ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจพิจารณา ยกเว้นหรือลดภาษีบำรุงท้องที่ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ที่ดินที่ใช้เป็นสุสานและฌาปนสถานสาธารณะ โดยได้รับประโยชน์ตอบแทน อาจได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 74 พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ.2497 มาตรา 8 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 60 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 80 และ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 109 ระบุให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และ กรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี มีอำนาจจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่โดยจัดเก็บตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 เป็นรายได้ของตนเอง

1.2.1.3 ภาษีป้าย

เดิมกรมสรรพากรจัดเก็บตามประมวลรัษฎากรต่อมาได้มีกฎหมายแยกมาจัดเก็บโดยเฉพาะโดยมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดเก็บเป็นรายท้องถิ่นนั้นเองตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510

ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ให้นิยามของคำว่า ป้าย ว่าหมายถึง ป้ายแสดงชื่อ ยี่ห้อ หรือเครื่องหมายที่ใช้ในการประกอบการค้าหรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้หรือโฆษณาการค้าหรือกิจการอื่นเพื่อหารายได้ ไม่ว่าจะได้แสดงหรือโฆษณาไว้ที่วัตถุใดๆ ด้วยอักษร ภาพ หรือเครื่องหมายที่เขียนแกะสลัก จารึกหรือทำให้ปรากฏด้วยวิธีอื่น ป้ายที่ไม่ต้องเสียภาษี ได้แก่ ป้ายที่กำหนดในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510

อัตราภาษีป้ายเป็นดังนี้

ตารางที่ 2.3
อัตราภาษีป้าย

ประเภทป้าย	อัตราเพดานตามบัญชีท้าย พรบ. ภาษีป้าย พ.ศ. 2510	อัตราที่จัดเก็บจริงตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2535)
(1) ป้ายที่มีอักษรไทยล้วน	10 บาทต่อ 500 ตารางเซนติเมตร	3 บาทต่อ 500 ตารางเซนติเมตร
(2) ป้ายที่มีอักษรไทยปนกับอักษร ต่างประเทศหรือปนกับภาพหรือ เครื่องหมายอื่น	100 บาทต่อ 500 ตารางเซนติเมตร	20 บาทต่อ 500 ตารางเซนติเมตร
(3) ป้ายต่อไปนี้ (ก) ป้ายที่ไม่มีอักษรไทยไม่ว่า จะมีภาพหรือเครื่องหมาย ใดหรือไม่ (ข) ป้ายที่มีอักษรไทย บางส่วนหรือทั้งหมดอยู่ได้ หรือต่ำกว่าอักษร ต่างประเทศ	200 บาทต่อ 500 ตารางเซนติเมตร	40 บาทต่อ 500 ตารางเซนติเมตร

ป้ายตาม (1) (2) หรือ (3) ซึ่งมีข้อความ เครื่องหมายหรือภาพเคลื่อนที่หรือเปลี่ยนเป็นข้อความเครื่องหมาย หรือภาพอื่นใดโดยเครื่องจักรกลหรือโดยวิธีใดๆ กฎหมายให้คิดอัตราภาษีตามจำนวนข้อความเครื่องหมายหรือภาพหรือตามระยะเวลาที่ข้อความ เครื่องหมาย หรือภาพปรากฏอยู่ในป้าย ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ถ้ายังไม่ได้ออกกฎกระทรวงให้คิดอัตราภาษีตามบัญชีอัตราป้ายนี้ ป้ายเหล่านี้ ได้แก่ ป้ายที่มีการเคลื่อนไหวสลับภาพไปมาประมาณ 3 ภาพในพื้นที่เดียวกันเป็นระยะๆ และป้ายที่มีตัวอักษรข้อความหรือภาพตัววิ่ง ที่เรียกว่า “ป้ายดิจิทัล” ซึ่งสามารถเปลี่ยนข้อความได้หลายครั้ง และป้ายที่ใช้แสงเลเซอร์ยิงภาพหรือข้อความไปที่ผนังอาคารในเวลากลางคืน ปัจจุบันยังไม่มีกรออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดเก็บในทางปฏิบัติ จึงเสียภาษีเหมือนป้ายปกติทั่วไป โดย

ป้ายมีการสลัภาพไปมา 3 ภาพจะเสียภาษีเท่ากับการติดตั้งป้าย 3 ป้าย^๘ ส่วนป้ายดิจิทัลและป้ายเลเซอร์นั้นได้มีการกำหนดให้ใช้อัตราสูงสุดในการคำนวณจัดเก็บ คือ อัตรา 40 บาทต่อ 500 ตารางเซนติเมตร

ป้ายที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขบางส่วนตามมาตรา 14(3) ให้คิดอัตราตาม (1) (2) หรือ (3) แล้วแต่กรณีและให้เสียเฉพาะจำนวนภาษีที่เพิ่มขึ้น

การคิดพื้นที่ป้าย

พื้นที่ป้ายไม่ว่าจะมีรูปร่างหรือลักษณะอย่างไร กฎหมายกำหนดให้คำนวณ ดังนี้

- ถ้าเป็นที่มีขอบเขตกำหนดได้ให้เอาส่วนกว้างที่สุดคูณด้วยส่วนที่ยาวที่สุดของขอบเขต

ป้ายเป็นตารางเซนติเมตร

- ถ้าเป็นป้ายที่ไม่มีขอบเขตกำหนดได้ ให้ถือว่าตัวอักษรภาพหรือเครื่องหมายที่อยู่ริมสุดเป็นขอบเขตสำหรับส่วนกว้างที่สุดและยาวที่สุดแล้วคำนวณตาม (ก)

ป้ายตาม (1) (2) หรือ (3) เมื่อคำนวณพื้นที่ป้ายแล้ว

(ก) ถ้ามีเศษเกินกึ่งหนึ่งของ 500 ตารางเซนติเมตรให้นับเป็น 500 ตารางเซนติเมตรถ้าไม่เกินกึ่งหนึ่งให้ปัดทิ้ง

(ข) ถ้ามีอัตราที่ต้องเสียภาษีต่ำกว่าป้ายละ 200 บาทให้เสียภาษีป้ายละ 200 บาท (เป็นอัตราขั้นต่ำ)

การเสียภาษี เจ้าของป้ายมีหน้าที่เสียภาษีป้ายเป็นรายปี เว้นแต่ป้ายที่เริ่มติดตั้งหรือแสดงในปีแรกให้เสียภาษีป้ายตั้งแต่วันเริ่มติดตั้ง หรือแสดงจนถึงวันที่สิ้นสุด และให้คิดเป็นรายงวด งวดละ 3 เดือนของปีโดยเริ่มเสียภาษีป้ายตั้งแต่วันที่ติดตั้งป้ายจนถึงงวดสุดท้ายของปี และจะไม่คำนึงถึงเวลาสิ้นสุดคือเวลาปลดป้าย แต่ยึดเวลาของการติดตั้งหรือเปลี่ยนแปลงข้อความเป็นหลัก ดังนั้นป้ายที่มีการเสียภาษีไปแล้วเต็มปี ต่อมาเปลี่ยนแปลงป้ายในบริเวณพื้นที่เดียวกันก็ต้องเสียภาษีเท่ากับป้ายที่ติดตั้งใหม่ตามระยะเวลาที่ติดตั้งในภายหลังนั้นอีก

^๘อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(คณะที่ 12) เคยมีความเห็น (เรื่องเสร็จที่ 3/2548) เรื่องการจัดเก็บภาษีป้ายโฆษณาประเภทไตรวิชั่นว่า "...แม้ป้ายจะแสดงข้อความเครื่องหมายหรือภาพที่แตกต่างกันได้สามภาพ แต่ก็จะปรากฏเพียงคราวละหนึ่งภาพโดยการพลิกสลัดด้านแต่ละด้านไปมา ประกอบกันเป็นป้ายที่ตั้งอยู่บนโครงป้ายเดียว ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 12) จึงเห็นว่า การจัดเก็บภาษีป้ายโฆษณาประเภทไตรวิชั่นจึงต้องพิจารณาว่าด้านใดของป้ายที่มีอัตราภาษีสูงสุด และจัดเก็บภาษีป้ายโดยคิดอัตราสูงสุดเพียงป้ายเดียว"

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 74 พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ.2497 มาตรา 7 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 60 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 80 และ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 109 ระบุให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และ กรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี มีอำนาจจัดเก็บภาษีป้ายโดยจัดเก็บตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 เป็นรายได้ของตนเอง

1.2.1.4 อากรการฆ่าสัตว์

อากรการฆ่าสัตว์จัดเก็บตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยมีกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานในการรับผิดชอบงานในส่วนกลาง และมีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งรับผิดชอบการปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535 ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยมีหลักการในการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อเป็นไปโดยเสรี ขจัดการผูกขาดตัดตอนเพื่อให้เกิดการแข่งขันและพัฒนาตลาดเนื้อสัตว์ไปสู่การส่งออก การตั้งโรงฆ่าสัตว์ต้องถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2539) ส่วนอากรการฆ่าสัตว์ผู้แจ้งการฆ่าสัตว์ต้องเสียตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2535) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ภาษี ได้แก่ โค กระบือ แพะ แกะ สุกร สำหรับการฆ่าสุกรเพื่อการส่งออกจำหน่ายต่างประเทศให้ยกเว้นไม่ต้องเสียอากรการฆ่าสัตว์

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ ผู้ที่มีความประสงค์จะฆ่าโค กระบือ แพะ แกะ สุกร และ สัตว์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ไม่ว่าจะฆ่าในโรงงานฆ่าสัตว์ที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการหรือที่เอกชนเป็นเจ้าของกิจการ ให้แจ้งจำนวนสัตว์ที่จะฆ่า วันและเวลาที่จะดำเนินการฆ่าและชื่อของโรงฆ่าสัตว์ ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

⁹“อากร”มีลักษณะเช่นเดียวกับ“ภาษี”ศึกษาเพิ่มเติมได้จาก ศุภลักษณ์ พิณจิววอล, คำอธิบายกฎหมายการคลังและการภาษีอากร ภาคทฤษฎีและหลักกฎหมายภาษีอากร, (กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน,2542),น.23.

ตารางที่ 2.4
อัตราอากรการฆ่าสัตว์

ประเภทของสัตว์	อัตราภาษี (บาท/ตัว)
โค	12
กระบือ	15
สุกร	10
สุกรน้ำหนักต่ำกว่า 22.5 กิโลกรัม	5
แพะหรือแกะ	4
สัตว์อื่นตามกฎหมายกระทรวง	4

ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 74 พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ.2497 มาตรา 5 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 60 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 80 และ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 109 ระบุให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และ กรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี มีอำนาจจัดเก็บอากรการฆ่าสัตว์และค่าธรรมเนียมรวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535 เป็นรายได้ของตนเอง

1.2.1.5 อากรังนกอีแอ่น

อากรังนกอีแอ่นเก็บตามพระราชบัญญัติรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 ใช้บังคับในจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดสตูล จังหวัดกระบี่ จังหวัดพัทลุง จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดตราด มีสาระสำคัญดังนี้

ทรัพย์สินที่จัดเก็บภาษี คือ รังนกอีแอ่นชนิดที่ใช้กินรัง

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ ผู้รับสัมปทานให้จัดเก็บรังนกอีแอ่นซึ่งแต่ละจังหวัดทำได้โดยการประมูลเงินอากรตามหลักเกณฑ์และวิธีการและเงื่อนไขที่ผู้ว่าราชการโดยความเห็นของ คณะกรรมการประกาศกำหนด

1.2.1.6 ภาษีบำรุงท้องถิ่น

(1) ภาษีบำรุงท้องถิ่นที่เก็บจากสถานค้าปลีกน้ำมันและก๊าซ

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 111 และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 64 กำหนดให้ กรุงเทพมหานครและองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจเก็บภาษีบำรุงกรุงเทพมหานคร และ องค์การบริหารส่วนจังหวัด จากสถานค้าปลีกน้ำมัน ในเขตกรุงเทพมหานคร และองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด โดยเก็บจากน้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซล และก๊าซปิโตรเลียมเพิ่มได้ไม่เกินกิโลกรัมละ 10 สตางค์

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือสถานค้าปลีกน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซล และน้ำมันที่คล้ายกัน หรือก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์

ฐานภาษี คือ ปริมาณการขายน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและ น้ำมันที่คล้ายกัน หรือก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์

อัตราภาษี คือ น้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน หรือก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ไม่เกินลิตรละ 10 สตางค์และกิโลกรัมละไม่เกิน 10 สตางค์สำหรับก๊าซปิโตรเลียม

อนึ่ง ภาษีชนิดนี้เป็นคนละตัวกับภาษีน้ำมันที่กรมสรรพสามิตจัดเก็บจากผู้กลั่นน้ำมันซึ่ง ภาษีส่วนนั้นได้มีการเก็บเพิ่มเติมให้ท้องถิ่นในรูป Surcharge แล้ว นำมาจัดสรรให้ กรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์กรปกครองส่วนตำบล เมืองพัทยา ตามเกณฑ์ประชากร นอกจากนี้การเก็บภาษีจากสถานค้าปลีกน้ำมันจะช่วยให้การตรวจสอบการเสียภาษีของสถานี่ขาย น้ำมันได้ดี เพราะเป็นภาษีต่อหน่วย

(2) ภาษีบำรุงท้องถิ่นที่เก็บจากสถานค้ายาสูบ

ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ให้อำนาจองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากร้านค้าปลีกยาสูบใน เขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่เกินมวณะ 10 สตางค์ (ซองละ 2 บาท)

1.2.2 ภาษีที่รัฐจัดเก็บและแบ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2.2.1 ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ในส่วนที่เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้
กลุ่ม 1 ประมวลรัษฎากรและกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ประมวลรัษฎากร

ปัจจุบันมาตรา 80 แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มให้ใช้อัตราภาษีร้อยละ 10 ในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับการประกอบกิจการ คือ (1) การขายสินค้า (2) การให้บริการ (3) การนำเข้า ทั้งนี้ เว้นแต่กรณีที่กำหนดไว้ใน มาตรา 80/2 อัตราภาษีดังกล่าว ให้ลดลงได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งปัจจุบันมีพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 465) พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ให้ลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 80 แห่งประมวลรัษฎากร และคงจัดเก็บในอัตรา ดังนี้

1. ร้อยละ 6.3 สำหรับการขายสินค้า การให้บริการ หรือการนำเข้าทุกกรณี ซึ่งความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2551

2. ร้อยละ 9 สำหรับการขายสินค้า การให้บริการ หรือการนำเข้าทุกกรณีซึ่งความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป

- พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497

มาตรา 12 ทวิ ให้อำนาจเทศบาลออกเทศบัญญัติเพื่อเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มโดยกำหนดอัตราเพิ่มจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากรได้ 1 ใน 9

- พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

มาตรา 80 ให้อำนาจ องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มโดยกำหนดอัตราเพิ่มจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากรได้ 1 ใน 9

- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

มาตรา 62 ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร จัดเก็บได้ในจังหวัดใดให้ส่งมอบให้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยละ 5 ของภาษีที่จัดเก็บได้

มาตรา 67 ให้อำนาจองค์การบริหารส่วนจังหวัดออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มโดยกำหนดอัตราเพิ่มจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากรได้ 1 ใน 9

- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

มาตรา 112 ทวิ ให้อำนาจกรุงเทพมหานครออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มโดยกำหนดอัตราเพิ่มจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากรได้ 1 ใน 9

- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

มาตรา 83 ให้อำนาจเมืองพัทยาออกข้อบัญญัติเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มโดยกำหนดอัตราเพิ่มจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากรได้ 1 ใน 9

กลุ่ม 2 กฎหมายจัดสรรรายได้

- พระราชบัญญัติจัดสรรรายได้ประเภทภาษีมูลค่าเพิ่มและธุรกิจเฉพาะให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2534

มาตรา 4 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งซึ่งได้รับภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างต้น ส่งมอบภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะที่ได้รับทั้งจำนวนแก่กระทรวงมหาดไทย เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรรแก่ราชการส่วนท้องถิ่นทุกแห่งทั่วราชอาณาจักร และในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบให้กรมสรรพากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อกรมสรรพากรได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว (ร้อยละ 5) ให้กรมสรรพากรส่งมอบภาษีมูลค่าเพิ่มทั้งจำนวนแก่กระทรวงมหาดไทย เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรร

- กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเพิ่มจากที่รัฐจัดเก็บ

กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเพิ่มจากที่รัฐจัดเก็บในอัตรา 1 ใน 9 ของอัตราที่รัฐจัดเก็บ หมายความว่า รัฐบาลเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 6.3 และให้ท้องถิ่นเก็บเพิ่มโดยออกข้อบัญญัติ ซึ่ง 1 ใน 9 ของ 6.3 ก็คือร้อยละ 0.7 นั้นเอง

- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

เมื่อมีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 29 แห่งกฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การจัดสรรเงินภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ.2550¹⁰ จัดสรรเงินภาษีมูลค่าเพิ่มให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

ให้กรมสรรพากรส่งมอบเงินภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 20.48 ของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากรหลังหักส่วนที่ต้องจ่ายคืนผู้เสียภาษีแล้วให้กระทรวงมหาดไทยเพื่อจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการกลั่นกรองงานด้านเงิน

¹⁰รายงานการประชุมคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งที่ 1/2550 เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2550 (<http://www.dloc.opm.go.th/>)

อุดหนุนและเงินภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้คำนวณสัดส่วนเพื่อให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรรเงิน การ
คำนวณจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

1.การจัดสรรเงินภาษีมูลค่าเพิ่มตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นดังนี้
เทศบาล : ร้อยละ 35.50 องค์การบริหารส่วนตำบล : ร้อยละ 47.83 องค์การบริหารส่วนจังหวัด :
ร้อยละ 9.91 เมืองพัทยา : ร้อยละ 1.19 กรุงเทพมหานคร : ร้อยละ 5.57

2.การจัดสรรให้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่ละแห่ง จัดสรรดังนี้

- (1) ร้อยละ 50 แบ่งเท่ากันทุกแห่ง
- (2) ร้อยละ 20 แบ่งตามจำนวนพื้นที่
- (3) ร้อยละ 20 แบ่งตามรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน
- (4) ร้อยละ 10 แบ่งตามจำนวนประชากร

3.การจัดสรรให้แก่เทศบาลแต่ละแห่ง ให้จัดสรรตามจำนวนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มตาม
พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.
2542 ที่เทศบาลได้รับการจัดสรรในปีงบประมาณ พ.ศ.2548 หรือ พ.ศ. 2549 แล้วแต่ว่าปีใด
มากกว่ากันให้ใช้ปีนั้น หากมีเงินเหลือให้จัดสรรร้อยละ 50 แบ่งเท่ากันทุกแห่งและร้อยละ 50 ตาม
จำนวนประชากร

4.การจัดสรรให้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ให้จัดสรรร้อยละ 50 แบ่งเท่ากันทุกแห่ง
อีกร้อยละ 50 แบ่งตามรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนโดยวิธีผกผัน หากองค์การบริหารส่วนตำบลใดมี
ผลประมาณการรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนทั่วไปน้อยกว่า 5 ล้านบาท ให้ได้รับการจัดสรรเพิ่มให้ได้
เท่ากับ 5 ล้านบาท และเมื่อรวมเงินอุดหนุนทั่วไปน้อยกว่าปี งบประมาณ พ.ศ.2547 ให้จัดสรรให้
องค์การบริหารส่วนตำบลไม่น้อยกว่าปีงบประมาณ พ.ศ.2547

5.การจัดสรรแบ่งเป็น 6 งวด คือ

งวดที่	ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บในช่วง	ช่วงที่จัดสรร
1	ต.ค.2549-พ.ย.2549	ก.พ.2550
2	ธ.ค.2549-ม.ค.2550	มี.ค.2550
3	ก.พ.2550-มี.ค.2550	พ.ค.2550
4	เม.ย.2550-พ.ค.2550	ก.ค.2550
5	มิ.ย.2550-ก.ค.2550	ก.ย.2550
6	ส.ค.2550-ก.ย.2550	พ.ย.2550

หากงดได้ไม่สามารถจัดสรรได้ ให้นำเงินไปรวมกับที่จะจัดสรรในงวดถัดไป

ข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่าปัจจุบันการจัดเก็บและการจัดสรรภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 3 ระบบ คือ

1. ภาษีมูลค่าเพิ่มส่วนที่รัฐจัดเก็บตามประมวลรัษฎากร จัดเก็บได้ในจังหวัดใดแบ่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยละ 5 ของภาษีที่จัดเก็บได้ในจังหวัดนั้น ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 62 (Tax Sharing)

2. ภาษีมูลค่าเพิ่มในส่วนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรียกเก็บเอง (Surcharge Tax) ได้แก่ เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด(เฉพาะในเขตสภาพตำบล) และกรุงเทพมหานคร เป็นการจัดเก็บเพิ่มจากภาษีที่รัฐจัดเก็บ โดยใช้อัตรา 1 ใน 9 ของอัตราที่รัฐบาลจัดเก็บตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะอยู่ในลักษณะที่ให้รัฐจัดเก็บให้ (The tax piggybacking)

3. ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร และหักส่วนที่จัดสรรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดตามข้อ 1 แล้ว ให้จัดสรรให้แก่เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานครไม่เกินร้อยละ 30 ของภาษีที่จัดเก็บได้โดยหักส่วนที่ต้องจ่ายคืนให้ผู้เสียภาษีแล้ว (Tax Sharing) ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

1.2.2.2 ภาษีธุรกิจเฉพาะ

ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 76 พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ.2497 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 66 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 82 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 112 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานครมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเรียกเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของอัตราภาษีที่เก็บจากสถานประกอบการตามที่กำหนดในประมวลรัษฎากร ดังนั้นอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะที่เรียกเก็บจากประชาชนจึงเป็นอัตราตามประมวลรัษฎากรและเก็บเพิ่มสำหรับเป็นรายได้ของท้องถิ่นอีกร้อยละ 10 ของอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร (Surcharge Tax) เช่นประมวลรัษฎากรเรียกเก็บร้อยละ 3 เมื่อรวมกับอัตราภาษีที่เรียกเก็บเพิ่มเพื่อท้องถิ่นอีก 0.3 จึงเป็นอัตราภาษีที่เรียกเก็บจากประชาชนในอัตราร้อยละ 3.3

ในทางปฏิบัติเมื่อกรมสรรพากรเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะเพิ่มให้ท้องถิ่นและหักค่าใช้จ่ายร้อยละ 3 แล้วจะนำส่งเข้าบัญชีของกระทรวงมหาดไทยเพื่อจัดสรรให้ท้องถิ่นต่อไป และเมื่อมีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 29 คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะออกประกาศเพื่อจัดสรรเงินภาษีธุรกิจเฉพาะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวอย่าง ตามประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรื่อง การจัดสรรเงินภาษีธุรกิจเฉพาะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ.2547 เงินภาษีธุรกิจเฉพาะที่จัดเก็บได้ในจังหวัดใด หรือในเมืองพัทยา หรือกรุงเทพมหานคร ให้ส่งมอบให้จังหวัดนั้นทั้งจำนวน และการจัดสรรภายในจังหวัดให้กับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ใช้เกณฑ์ประชากร กล่าวคือกำหนดสัดส่วนที่จะได้รับจัดสรรตามจำนวนประชากรโดยถือหลักฐานทางทะเบียนราษฎร(เกณฑ์ประชากร)ในวันสิ้นปีงบประมาณก่อนปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้ว

1.2.2.3 ภาษีสรรพสามิต

ภาษีที่กรมสรรพสามิตจัดเก็บตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 และพระราชบัญญัติพิทักษ์อัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 เงินภาษีที่จัดเก็บได้นำส่งเป็นรายได้ของรัฐ

ในส่วนที่เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ซึ่งกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิตเสียภาษีเพิ่มขึ้นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาแต่ไม่เกินร้อยละ 10 เมื่อกรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มขึ้นเพื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ให้หักค่าใช้จ่ายไว้ร้อยละ 5 ของภาษีที่เก็บได้และส่งมอบส่วนที่เหลือเข้าบัญชีกระทรวงมหาดไทยที่กรมบัญชีกลาง และกระทรวงมหาดไทยจะจัดสรรให้ท้องถิ่นต่างๆ

อัตราภาษีที่เก็บเพิ่มขึ้นเพื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ในครั้งแรกพระราชกฤษฎีกาเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตเพื่อนำไปจัดสรรให้แก่ กรุงเทพมหานคร และหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2527 มาตรา 3 กำหนดอัตราไว้ดังนี้

(1) ซีเมนต์	ร้อยละ 2.0 ของภาษี
(2) ยานต์ถู่	ร้อยละ 1.5 ของภาษี
(3) น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน	ร้อยละ 1.0 ของภาษี
(4) ไม้ขีดไฟ	ร้อยละ 3.5 ของภาษี
(5) เครื่องขีดไฟ	ร้อยละ 3.0 ของภาษี

(6) เครื่องดื่ม	ร้อยละ 10.0 ของภาษี
(7) สินค้าอื่นๆ	ร้อยละ 10.0 ของภาษี

ต่อมาพระราชกฤษฎีกาเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตเพื่อนำไปจัดสรรให้แก่ กรุงเทพมหานครและส่วนราชการท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 ได้เพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตที่เก็บจากน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันจากร้อยละ 1 ของภาษี เป็นร้อยละ 10 ของภาษี และเมื่อมีการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้าจึงได้มีการปรับปรุงสินค้าที่จัดเก็บตามพระราชบัญญัติ ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 เป็นการจัดเก็บจากสินค้า ได้แก่ สุรา ยาสูบ ไฟ น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน เครื่องดื่ม เครื่องไฟฟ้าประเภทเครื่องปรับอากาศที่มีขนาดความเย็นไม่เกิน 72,000 บี.ที.ยู. ตู้แช่ไอศกรีม คอมพิวเตอร์ (สำหรับติดเพดานหรือผนัง) และคอมพิวเตอร์ แก้วและเครื่องแก้วประเภทแก้วเลดคริสตัลและแก้วคริสตัลอื่นๆ รถยนต์นั่งหรือรถเก๋ง รถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน และรถยนต์ดัดแปลงจากรถกระบะหรือสิ่งใดๆ ที่กำหนดในกฎกระทรวง เรือยอร์ช และยานพาหนะทางน้ำที่ใช้เพื่อความสำราญ ผลิตภัณฑ์เครื่องหอมและเครื่องสำอางค์ ประเภทน้ำหอม หัวน้ำหอมและน้ำมันหอม ค่าผ่านประตูเข้าสถานบริการประเภทสนามแข่งม้า จึงได้มีการปรับอัตราภาษีสรรพสามิต เพื่อนำไปจัดสรรให้แก่ กรุงเทพมหานคร และราชการส่วนท้องถิ่น เป็นร้อยละ 10 ของภาษีทุกประเภทสินค้า โดยจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามอัตราส่วนของจำนวนราษฎรในปีงบประมาณก่อนปีงบประมาณที่ล่วงมา (เรียกว่าเกณฑ์ประชากร) โดยแบ่งการจัดสรรเป็นรายเดือน

1.2.2.4 ภาษีสุรา

ภาษีสุราจัดเก็บตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 โดยกรมสรรพสามิตจัดเก็บจากผู้รับใบอนุญาตทำสุรา นอกจากใช้ในบ้านเรือนและผู้นำสุราเข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 7 และมาตรา 8 ภาษีที่จัดเก็บได้นำส่งเข้าเป็นรายได้ของรัฐทั้งหมด ต่อมาเมื่อมีประกาศใช้พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. 2498 และพระราชกฤษฎีการายได้จังหวัด พ.ศ. 2499 ให้มีอำนาจออกเทศบัญญัติ ข้อบังคับ และข้อบัญญัติแล้วแต่กรณี เก็บภาษีสุราและภาษีเครื่องดื่มจากโรงงานที่อยู่ในเขตเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของภาษีที่จัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยสุราและตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเครื่องดื่มแล้ว ให้เป็นรายได้ของท้องถิ่นนั้นๆ

มีข้อสังเกตว่ารายได้จากภาษีสุราและภาษีเครื่องดื่มจะตกเป็นรายได้ของท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของโรงงานเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงประชาชนที่อยู่นอกเขตก็บริโภคและเสียภาษีนี้ด้วย จึงมีการปรับปรุงเพื่อให้ท้องถิ่นทุกแห่งได้รับส่วนแบ่งจากรายได้ดังกล่าว ตามประกาศคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ 327 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ยกเลิกกฎหมายให้อำนาจ เทศบาล สุขาภิบาล และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดออกเทศบัญญัติ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ เพื่อเก็บภาษีสุราและเครื่องดื่ม เพิ่มขึ้น พร้อมกับกำหนดไว้ตายตัวในประกาศคณะปฏิวัติ ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสุราและภาษี เครื่องดื่มเสียภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ของภาษีประเภทนั้นๆ เมื่อเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีสุราและภาษี เครื่องดื่มแล้ว ให้หักค่าใช้จ่ายไว้ร้อยละ 5 แล้วส่งเงินที่เหลือให้กระทรวงมหาดไทยเพื่อจัดสรรให้ ท้องถิ่นต่างๆ โดยถือจำนวนประชากรตามรายงานของผู้ว่าราชการจังหวัดตามยอดในวันที่ 30 กันยายน ของทุกปี

ต่อมาเมื่อจัดตั้งกรุงเทพมหานคร ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษี สุราและภาษีเครื่องดื่ม พ.ศ. 2517 และยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 327 แต่กฎหมายยังคงมี สาระสำคัญเช่นเดียวกับประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 327 มีเพิ่มเพียงให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรร ให้กรุงเทพมหานคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้เท่านั้น พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษี สุราและภาษีเครื่องดื่ม พ.ศ. 2517 ใช้บังคับต่อมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2527 จึงได้ถูกยกเลิกโดย พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุรา พ.ศ. 2527 เนื่องจากมีการยกเลิกการจัดเก็บภาษีเครื่องดื่ม และจัดเก็บภาษีสรรพสามิตแทน จึงปรับปรุงให้เหลือเพียงภาษีสุราอย่างเดียว

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบได้รับเงินรายได้จากภาษีสุรา ที่กรม สรรพสามิตเก็บเพิ่มจากอัตราที่เรียกเก็บตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ในอัตราร้อยละ 10 และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บให้กรมสรรพสามิตในอัตราร้อยละ 5 ของจำนวนที่เก็บเพิ่มแล้ว จัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามอัตราส่วนของจำนวนราษฎรในปีงบประมาณก่อน ปีงบประมาณที่ล่วงมา (เกณฑ์ประชากร) โดยแบ่งการจัดสรรทุกเดือน

1.2.3 ภาษีที่รัฐจัดเก็บและมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งจำนวน : ภาษีสรรพสามิต

ภาษีสรรพสามิตในที่นี้หมายถึงภาษีประจำปีจัดเก็บจากเจ้าของรถยนต์ ซึ่งปัจจุบันกำหนดไว้ใน กฎหมาย 2 ฉบับคือ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 และ พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522

1.2.3.1 ภาษีสรรพสามิตตาม พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522

ภาษีประเภทนี้เก็บจากการจดทะเบียนรถยนต์ซึ่งเป็นการจดทะเบียนประจำปี เป็นการ แสดงความจำนงว่าผู้จดทะเบียนประสงค์จะใช้รถยนต์โดยต้องเสียค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน และภาษีประจำปีรถยนต์(ภาษีป้ายทะเบียน) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีกำหนดไว้ในมาตรา 32 คือ เจ้าของรถมีหน้าที่เสียภาษี อย่างไรก็ตามมาตรา 4 กำหนดนิยามไว้ว่า “เจ้าของรถ” หมายความว่า รวมถึงผู้มีรถไว้ในครอบครองด้วย ดังนั้น ผู้เป็นเจ้าของรถที่มีหน้าที่เสียภาษีอาจไม่ใช่เจ้าของ

กรรมสิทธิ์ในรถนั้นก็ได้อีก การกำหนดเช่นนี้ก็เพื่อสะดวกในการจัดเก็บและเท่ากับเป็นการขยายฐานภาษีให้กว้างขวางขึ้น

การชำระภาษีนั้น กฎหมายบัญญัติให้ชำระเป็นรายปี โดยให้ชำระล่วงหน้าคราวละหนึ่งปีซึ่งหากไม่มีการชำระภาษีก็ไม่อาจใช้งานรถยนต์ดังกล่าวบนท้องถนนได้ ดังนั้น วัตถุประสงค์หนึ่งของการชำระภาษียกเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายถนนนั่นเอง และเมื่อฐานภาษีของภาษีป้ายทะเบียนนี้คือรถยนต์ที่จดทะเบียน ดังนั้นหากมีการชำระภาษีของปีนั้นๆ ไว้แล้ว แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนเจ้าของรถยนต์ เจ้าของใหม่ก็ไม่มีหน้าที่ต้องชำระภาษีใหม่แต่อย่างใด

ฐานภาษีมี 3 กรณี คือ

(1) จัดเก็บภาษีอัตราก้าวหน้าซึ่งคำนวณตามความจุระบอบกลุ่มรวมกันของเครื่องยนต์ของรถยนต์นั่ง ซึ่งใช้เฉพาะกรณีรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน ทั้งนี้มีการลดหย่อนภาษีสำหรับรถที่จดทะเบียนเกินกว่า 5 ปี ขึ้นไปอีกด้วย

(2) จัดเก็บภาษีอัตราคงที่ตามชวงน้ำหนักรถ แล้วแต่รถมีน้ำหนักตกอยู่ช่วงใดก็เสียภาษีตามอัตราที่กำหนดในช่วงนั้น ตามลักษณะของรถยนต์ คือ รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน รถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัด รถยนต์บริการ รถยนต์รับจ้าง และรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล

(3) จัดเก็บอัตราคงที่ต่อคัน โดยไม่คำนึงว่ารถนั้นจะมีน้ำหนักหรือมีขนาดความจุระบอบกลุ่มเครื่องยนต์ของรถนั้นเท่าใด เช่น รถจักรยานยนต์เสียคันละ 100 บาท เป็นต้น

1.2.3.2 ภาษีรถยนต์ตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522

ภาษีตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 เป็นภาษีที่จัดเก็บจากยานพาหนะทุกชนิดที่ใช้ในการขนส่งทางบกซึ่งเดินด้วยกำลังเครื่องยนต์ กำลังไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น และหมายความรวมถึงรถพ่วงของรถนั้นด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่รถไฟ แต่หากผู้ใช้รถยนต์นั้นประสงค์จะใช้รถยนต์ในการประกอบการขนส่งแล้วจะต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายการขนส่งทางบก ซึ่งการประกอบกิจการดังกล่าวต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนเสียก่อนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 23 ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบการขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทาง การขนส่งโดยรถขนาดเล็กหรือการขนส่งส่วนบุคคล เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน” โดยในการขออนุญาตนั้นนอกจากจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการขออนุญาตแล้ว ยังจะต้องชำระภาษีตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 อีกด้วย

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีคือ ผู้ที่ประกอบการขนส่งคน สัตว์ หรือสิ่งของโดยทางบกด้วยรถยนต์ ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งนั้นจะรับจ้างขนส่ง (มีสินจ้าง) หรือจะเป็นการขนส่งในกิจการของตนเองก็ตาม (การประกอบกิจการซึ่งโดยสภาพของกิจการนั้นๆ ต้องมีการขนส่งของไปยังที่ต่างๆ แต่มิได้ประกอบ

กิจการรับจ้างขนส่งของเป็นหลัก) เมื่อบุคคลเสียภาษีตามกฎหมายนี้แล้วก็ไม่จำเป็นต้องเสียภาษีตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 อีกตามมาตรา 71 วรรคสอง บัญญัติว่า “รถที่ใช้ในการขนส่งที่เสียภาษีตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีรถยนต์ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์” ผู้ใช้รถจะต้องจดทะเบียนรถในประเภทซึ่งตนประสงค์จะใช้งานเท่านั้น หากรถใดโดยสภาพอาจจดทะเบียนได้ตามกฎหมายทั้งสองฉบับแล้วก็ให้จดทะเบียนตามเจตนารมณ์การใช้จริงของเจ้าของรถ¹¹ และมาตรา 86 ให้ชำระภาษีนี้เป็นงวดได้แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หากมีการเปลี่ยนเจ้าของรถในระหว่างปีแล้ว เจ้าของรถคนใหม่ก็ไม่จำเป็นต้องเสียภาษีประจำปีนั้นๆ ซ้ำอีก แต่หากเจ้าของเดิมค้างชำระภาษี กฎหมายกำหนดความรับผิดชอบไว้หลายประการด้วยกัน คือ ไม่ดำเนินการทางทะเบียน การระงับการจดทะเบียนในกรณีค้างชำระติดต่อกันครบสามปี รวมทั้งการยึดแผ่นป้ายเลขทะเบียนรถ เป็นต้น

นอกจากนี้ หากผู้เสียภาษีได้จดทะเบียนและเสียภาษีตาม พระราชบัญญัติแล้วต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงเพิ่มเติม เป็นเหตุให้รถมีน้ำหนักมากขึ้นกว่าเดิม เจ้าของรถต้องเสียภาษีเพิ่มตามน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นด้วย

ฐานภาษี

จัดเก็บในอัตราคงที่ตามช่วงน้ำหนักรถ แล้วแต่ว่ารถมีน้ำหนักตกอยู่ในช่วงใดก็เสียภาษีตามอัตราที่กำหนดในช่วงชั้นนั้นตามลักษณะของการใช้รถยนต์ แบ่งเป็นสี่กลุ่ม คือ รถที่ใช้ในการขนส่งประจำทาง รถที่ใช้ในการขนส่งไม่ประจำทาง รถที่ใช้ในการขนส่งโดยรถขนาดเล็ก รถที่ใช้ในการขนส่งส่วนบุคคล แต่ละกลุ่มจะมีภาระภาษีมากน้อยเป็นสัดส่วนแตกต่างกันออกไป โดยหากรถมีน้ำหนักมาก ภาษีที่ต้องชำระก็จะสูงกว่ารถที่มีน้ำหนักน้อย ซึ่งปัจจัยหลักในการกำหนดภาระภาษีนั้นใช้ช่วงน้ำหนักรถยนต์เป็นปัจจัยในการแบ่ง ดังนั้นฐานภาษีก็น้ำหนักรถยนต์นั่นเอง

ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์นี้ แต่เดิมเป็นการจัดเก็บตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2473 และพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พ.ศ. 2478 เงินที่จัดเก็บได้ตกเป็นรายได้รัฐ ต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2479 กำหนดให้ปันรายได้จากภาษีรถยนต์และค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บในจังหวัด โดยให้สภาจังหวัดทำหน้าที่ในการจัดแบ่งในกรณีมีหลายเทศบาล

เมื่อมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติ รายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติ รายได้สุขาภิบาล พ.ศ. 2498 และพระราชบัญญัติปันภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน

¹¹บัญญัติ คันธา , คู่มือการปฏิบัติงานด้านทะเบียนและภาษีรถ ตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยอักษรไทย , 2544),น. 2.

ให้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2508 จึงได้กำหนดให้ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยังคงให้เป็นหน้าที่ของสภาจังหวัดในการจัดแบ่งให้แก่เทศบาลในกรณีมีหลายเทศบาล

กระทั่งมีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 232 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2515 จึงได้ปรับปรุงวิธีการปันภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ให้ท้องถิ่น โดยภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ที่เก็บได้ในจังหวัดใดให้แบ่งให้เทศบาลร้อยละ 50 ถ้าจังหวัดใดมีเทศบาลหลายแห่งให้แบ่งเทศบาลละเท่าๆกัน ให้แบ่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยละ 25 ซึ่งต่อมาประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 232 ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2515 พ.ศ. 2530 เนื่องจากได้มีการกำหนดเรื่องการจัดสรรภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ไว้ใน พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 (มาตรา 85 วรรคสอง) และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 (มาตรา 41 และ 54)

ปัจจุบันตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 75 พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 มาตรา 10 (แก้ไขโดย พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 61 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา มาตรา 87¹² และ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 110 ระบุให้ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ มีรายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ โดยจัดเก็บตาม พระราชบัญญัติ รถยนต์ พ.ศ. 2522 และ พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งในทางปฏิบัติหน่วยงานที่จัดเก็บภาษีประจำปีรถยนต์นั้นคือกรมการขนส่งทางบก ซึ่งได้รับโอนอำนาจหน้าที่มาจากกรมตำรวจ ตามพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารบางส่วนของกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทยไปเป็นของกรมการขนส่งทางบก และโดยหลักการจัดสรร พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 กำหนดให้ กระทรวงมหาดไทยจัดสรร ส่วน พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดให้จังหวัดจัดสรร ตัวอย่างการจัดสรรตามประกาศคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2542 ให้มีผลใช้บังคับระหว่างวันที่ 25 พ.ค. - 30 ก.ย. 43 กำหนดเกณฑ์การจัดสรรรายได้ภาษีจากค่าธรรมเนียมรถยนต์ดังนี้ (ก) จัดสรรให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในอัตราส่วนร้อยละ 20 (ข) จัดสรรให้เทศบาลในอัตราส่วนร้อยละ 70 (ค) จัดสรรให้

¹² ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ที่จัดเก็บได้ในจังหวัดชลบุรี ให้จัดสรรให้แก่เมืองพัทยา โดยให้ถือว่าเมืองพัทยายเป็นเทศบาล

องค์การบริหารส่วนตำบล ในอัตราส่วนร้อยละ 10 ทั้งนี้เมื่อพ้นระยะเวลาการใช้ประกาศของ คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ให้หน่วยปกครองท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดตกลงกัน เพื่อกำหนดอัตราส่วนรายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ของหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่นแต่รูปแบบ หากตกลงกันไม่ได้ก็ให้ใช้เกณฑ์การจัดสรรตามประกาศของ คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแทน

การปันรายได้ภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามกฎหมายข้างต้น จนกระทั่งมีรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2540 มาตรา 284 บัญญัติให้ต้องมีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจเพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการจัดทำกฎหมายฉบับดังกล่าวและต่อมามีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549

กฎหมายฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

(1) ขอบเขตของกฎหมาย มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดถึงคำนิยามของคำว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึง องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

(2) คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มี คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินการกำหนดแผนและขั้นตอนในการกระจายอำนาจเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 6 แห่งกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บัญญัติไว้ในมาตรา 12 และมาตรา 20 ของกฎหมายดังกล่าว หน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายได้ ภาษีอากรของท้องถิ่น ได้แก่

- การปรับปรุงสัดส่วนภาษีอากรและรายได้ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

- กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข อัตราการจัดสรรการนำส่งเงินรายได้ และการได้รับเงินรายได้สำหรับท้องถิ่น

- เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากร การงบประมาณ และการรักษาวินัยทางการเงินของท้องถิ่น

การที่คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการปรับปรุงสัดส่วนภาษีอากรและรายได้ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง จึงเป็นเรื่องที่กระทบต่อการปันรายได้ภาษีระหว่างรัฐบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ไม่เคยมีมาก่อนในเรื่องรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ มีการกำหนดเป้าหมายสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้ของรัฐ โดยให้เป็นไปตามกรอบกฎหมายและสอดคล้องกับภารกิจที่ถ่ายโอนไป¹³ เป้าหมายคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของรายได้รัฐในปี พ.ศ.2544 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 35 ของรัฐในปี พ.ศ.2549¹⁴

การกำหนดระยะเวลาและสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอัตราตายตัวไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาว่าในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการถ่ายโอนภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะและบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใน พ.ศ. 2549 แต่จะต้องดำเนินการเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถึงร้อยละ 35 ของรายได้รัฐตามที่กฎหมายกำหนดนั้น ทำให้เกิดความไม่สมดุลของการกระจายอำนาจและเกิดปัญหาในการจัดทำบริการสาธารณะ¹⁵

ในที่สุดเมื่อใกล้จะครบระยะเวลาที่ตั้งเป้าหมายไว้ คือ พ.ศ. 2549 ปรากฏว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังไม้อาจมีรายได้เป็นสัดส่วนต่อรายได้รัฐตามที่กำหนด จึงมีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549¹⁶ กำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้กับองค์กร

¹³สถาบันวิจัยและคำให้ปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, การปรับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2548, น. 16.

¹⁴พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 30 (4)

¹⁵อนุชา สุณสวัสดิกุล, "ปัญหาทางกฎหมายในการกระจายอำนาจทางการคลังสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น", (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548), น. 121.

¹⁶ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 124 ตอนที่ 2 ก วันที่ 8 มกราคม 2550

ปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาไว้ตายตัวว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 เป็นต้นไป ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 การเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการบริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง และให้เป็นไปตามภารกิจที่ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถ่ายโอนเพิ่มขึ้นภายหลังปีงบประมาณ พ.ศ.2549 เป็นต้นไป แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าเงินอุดหนุนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับจัดสรรในปีงบประมาณ พ.ศ.2549

อย่างไรก็ตาม การกำหนดเป้าหมายสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้รัฐทำให้การกระจายรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการกระจายอำนาจด้านอื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามไปด้วยอย่างเป็นรูปธรรม¹⁷

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรดังต่อไปนี้

1.เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลอาจะมี รายได้จากภาษีอากรค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ดังต่อไปนี้¹⁸

- (1) ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- (2) ภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
- (3) ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
- (4) ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรรในอัตราซึ่ง เมื่อรวมกับการจัดสรรตาม มาตรา 24 (3) และ มาตรา 25 (6) แล้วไม่เกิน ร้อยละสามสิบของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้หักส่วนที่ต้องจ่ายคืนแล้ว โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ
- (5) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บ เพิ่มขึ้นในอัตราซึ่ง เมื่อรวมกับอัตราตาม มาตรา 24(4) แล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของอัตราภาษีที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร โดยเป็นหน้าที่ของ กรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ

¹⁷อนุชา สุนสวัสดิกุล, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 15*, น.122.

¹⁸พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 23

(6) ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ภาษีสุราตาม กฎหมายว่าด้วยสุราและค่าแสตมป์ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ ซึ่งเก็บจากการค้าในเขตเทศบาล เมือง พัทธา และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสามสิบของอัตราภาษีที่กรมสรรพสามิตจัดเก็บ และให้ถือเป็นภาษีและค่าแสตมป์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นโดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพสามิตที่จะจัดเก็บ

(7) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วย รถยนต์ ภาษีรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และค่าธรรมเนียม ล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

(8) ภาษีการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

(9) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

(10) อากาศรฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ตาม กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์

(11) อากรังนกอีแอ่นตามกฎหมายว่าด้วยอากรังนกอีแอ่น

(12) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่หลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐในอัตราร้อยละสี่สิบแล้วดังต่อไปนี้

(ก) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามประทานบัตรให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสี่สิบของเงินค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

(ข) องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลอื่นที่อยู่ภายในจังหวัดที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามประทานบัตร ให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

(ค) องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในจังหวัดอื่นให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

(13) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมหลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐในอัตราร้อยละสี่สิบแล้ว ดังต่อไปนี้

(ก) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามสัมปทานให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสี่สิบของเงินค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายในเขต

(ข) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลอื่นที่อยู่ภายในจังหวัดที่มีพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ตามสัมปทาน ให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงิน ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายในเขต

(ค) องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในจังหวัดอื่นให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละสิบของเงินค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายในเขต

(14) ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่มีทุนทรัพย์ภายในเขต ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายที่ดินและกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

(15) ค่าธรรมเนียมสนามบินตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามอัตราและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(16) ค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสิบของค่าธรรมเนียมที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(ก) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา

(ข) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

(17) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับในกิจการที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าของหน้าที่ดำเนินการภายในเขตท้องถิ่นนั้นๆ และให้ตกเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ในกรณีกฎหมายกำหนดให้เทศบาลเป็นผู้จัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับให้นำรายได้มาแบ่ง ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ภายในเขตจังหวัดตามที่คณะกรรมการกำหนด

(18) ค่าใช้น้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามสัดส่วนที่คณะกรรมการกำหนด

(19) ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่จัดให้มีขึ้น

(20) รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นของเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีรายได้จากภาษีอากรค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ดังต่อไปนี้¹⁹

(1) ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำหรับน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซล และน้ำมันที่คล้ายกัน ก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิง สำหรับรถยนต์ซึ่งเก็บจาก

¹⁹พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 24

การค้าในเขตจังหวัดโดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มได้ไม่เกินลิตรละสิบสตางค์สำหรับน้ำมันและ
กิโกรัมละไม่เกินสิบสตางค์สำหรับก๊าซปิโตรเลียม

(2) ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับยาสูบ ซึ่งเก็บจากการค้าในเขตจังหวัด
โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มได้ไม่เกินมวณละสิบสตางค์

(3) ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรรในอัตราซึ่ง เมื่อรวมกับอัตรา
ตาม มาตรา 23 (4) และ มาตรา 25(6) แล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้หัก
ส่วนที่ต้องจ่ายคืนแล้ว โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ

(4) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราซึ่ง
เมื่อรวมกับอัตราตาม มาตรา 23 (5) แล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของอัตราภาษีที่จัดเก็บตาม
ประมวลรัษฎากรโดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ

(5) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ภาษีรถ
ตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และค่าธรรมเนียมล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

(6) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

(7) อากรังนกอีแอ่นตามกฎหมายว่าด้วยอากรังนกอีแอ่น

(8) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ที่ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละยี่สิบของ
ค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น

(9) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมที่ได้รับการจัดสรรในอัตรา
ร้อยละยี่สิบของค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายในเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น

(10) ค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยออกข้อบัญญัติ เรียกเก็บจากผู้
พักในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(11) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับในกิจการที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการภายในเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น และ
ให้ตกเป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

(12) ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่
องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดให้มีขึ้น

(13) รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

3.กรุงเทพมหานครอาจมีรายได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ดังต่อไปนี้²⁰

²⁰พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 25

- (1) ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- (2) ภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
- (3) ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
- (4) ภาษีบำรุงกรุงเทพมหานครสำหรับน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซล และน้ำมันที่คล้ายกัน ก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ ซึ่งเก็บจากการค้าในเขต กรุงเทพมหานครโดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มได้ไม่เกินลิตรละสิบลบาทสำหรับน้ำมันและไม่เกินกิโลกรัมละสิบลบาทสำหรับก๊าซปิโตรเลียม
- (5) ภาษีบำรุงกรุงเทพมหานครสำหรับยาสูบซึ่งเก็บจากการค้าในเขต กรุงเทพมหานคร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มได้ไม่เกินมวณละสิบลบาท
- (6) ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรรในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับอัตรา ตามมาตรา 23 (4) และมาตรา 24 (3) แล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้หัก ส่วนที่ต้องจ่ายคืนแล้วโดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ
- (7) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่ เกินร้อยละสามสิบของอัตราภาษีที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากรโดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่ จะจัดเก็บ
- (8) ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ภาษีสุรา ตามกฎหมายว่า ด้วยสุราและค่าแสตมป์ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ ซึ่งเก็บจากการค้าในเขตกรุงเทพมหานคร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่ม ขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสามสิบของอัตราภาษีที่กรมสรรพสามิต จัดเก็บ และให้ถือเป็นภาษีและค่าแสตมป์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นโดยเป็น หน้าที่ของกรม สรรพสามิตที่จะจัดเก็บ
- (9) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (10) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่า ด้วยรถยนต์ ภาษี รถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และค่าธรรมเนียม ล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน
- (11) ภาษีการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน
- (12) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ที่จัดเก็บภายในเขตของ กรุงเทพมหานคร ในอัตราร้อยละสี่สิบของค่าภาคหลวงแร่ที่กรมทรัพยากรธรณีจัดเก็บได้จริง
- (13) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมที่จัดเก็บ ภายในเขตของ กรุงเทพมหานครในอัตราร้อยละสี่สิบของค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ที่กรมทรัพยากรธรณีจัดเก็บได้ จริง

(14) อาคารการฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์

(15) ค่าธรรมเนียมบำรุงกรุงเทพมหานคร โดยออกข้อบัญญัติเรียกเก็บจากผู้พักในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(16) ค่าธรรมเนียมสนามบินตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามอัตราและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(17) ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์ที่มีทุนทรัพย์ตามประมวลกฎหมายที่ดินและกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

(18) ค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสามสิบของค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยงานนั้น

(ก) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา

(ข) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

(19) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับในกิจการที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้กรุงเทพมหานครเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการภายในเขตของ กรุงเทพมหานคร และให้ตกเป็นรายได้ของกรุงเทพมหานคร

(20) ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่กรุงเทพมหานครจัดให้มีขึ้น

(21) รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นของกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังได้เปิดช่องในการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จากภาษีอากรเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25 และมาตรา 26 ได้โดยอาจกำหนดให้เป็นภาษีอากรร่วมกันระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรืออาจกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเพิ่มได้เพื่อให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภาระหน้าที่และงบประมาณจากราชการส่วนกลางมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากรายละเอียดตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ข้างต้นสามารถแยกรายได้ภาษีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้²¹

²¹ อนุชา สุนสวัสดิกุล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 15*, น. 64.

กลุ่มที่ 1 เป็นภาษีที่ท้องถิ่นขนาดเล็ก ได้แก่ เทศบาล เมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล อาจมีรายได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียมและเงินรายได้ดังต่อไปนี้ แต่ท้องถิ่นขนาดใหญ่ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ไม่มี จำนวน 12 ประเภท ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์ ภาษีสรรพสามิต ภาษีสุรา ค่าแสตมป์ยาสูบ ภาษีการพนัน ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน ค่าธรรมเนียมสนามบิน ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนัน

กลุ่มที่ 2 เป็นภาษีที่ท้องถิ่นขนาดใหญ่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีหรือรายได้ประเภทนี้ แต่ท้องถิ่นขนาดเล็กไม่มี จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ ภาษีน้ำมัน ภาษียาสูบ และภาษีโรงแรม

กลุ่มที่ 3 เป็นภาษีที่ท้องถิ่นขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีหรือรายได้ประเภทนี้ จำนวน 7 ประเภท ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ ภาษีเพื่อการศึกษา อากรรังนกอีแอ่น ค่าภาคหลวงแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม

1.2.4 ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับรายได้ภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ช่วงก่อนมีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายได้ภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นดังนี้

ตารางที่ 2.5

ตารางรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปี พ.ศ. 2533-2539²²

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทรายรับ	พ.ศ.2533	พ.ศ.2534	พ.ศ.2535	พ.ศ.2536	พ.ศ.2537	พ.ศ.2538	พ.ศ.2539
1.ภาษีท้องถิ่นเก็บเอง	3,103	3,529	4,048	5,101	5,644	5,961	6,560
1.1 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	2,264	2,653	3,132	3,907	4,251	4,941	5,563

²² ฝ่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, รายงานการศึกษาขั้นสุดท้าย ลักษณะการกระจายภาระและประโยชน์ด้านการคลังและภาษีอากรของประเทศไทย เสนอสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง, 2541, น. 1-30.

ประเภทรายรับ	พ.ศ.2533	พ.ศ.2534	พ.ศ.2535	พ.ศ.2536	พ.ศ.2537	พ.ศ.2538	พ.ศ.2539
1.2 ภาษีบำรุงท้องที่	625	624	632	578	708	295	524
1.3 ภาษีป้าย	170	206	238	567	633	680	701
1.4 อากรการฆ่าสัตว์	44	47	45	49	52	45	43
2.ภาษีที่รัฐบาลเก็บเพิ่ม	10,130	12,549	15,238	18,613	22,213	23,083	25,463
2.1 ภาษีการค้า	7,922	10,068	705	0	574	203	202
2.2 ภาษีมูลค่าเพิ่ม	0	0	8,523	9,540	10,677	12,919	16,611
2.3 ภาษีสุรา	1,378	1,661	1,755	1,787	2,995	2,335	2,158
2.4 ภาษีสรรพสามิต	830	819	4,254	7,286	7,729	7,626	6,492
3.ภาษีที่รัฐบาลเก็บ	4,078	4,572	5,235	6,015	6,862	7,936	8,631
3.1 ภาษีสรรพสามิต	4,078	4,572	5,235	6,015	6,862	7,936	8,631
3.2 อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0
4.ภาษีอื่นๆ	102	105	110	124	0	131	119
รวมรายรับภาษี	17,413	20,754	24,631	29,854	34,719	37,111	40,774
5.ค่าธรรมเนียม	748	827	961	1,062	1,026	1,304	1,319
6.รับจากทรัพย์สิน	1,995	2,953	2,256	2,165	2,788	3,236	3,751

ประเภทรายรับ	พ.ศ.2533	พ.ศ.2534	พ.ศ.2535	พ.ศ.2536	พ.ศ.2537	พ.ศ.2538	พ.ศ.2539
7.รับจาก สาธารณูปโภค	363	99	110	111	122	150	175
8.รายรับอื่นๆ	284	319	382	403	542	676	695
รวมรายรับอื่นๆ	3,390	4,243	3,708	4,191	4,657	5,366	5,940
9.เงินอุดหนุน	4,232	5,021	7,162	9,935	13,884	14,729	18,233
10.เงินสะสม	1,330	2,086	1,943	4,326	5,839	4,666	2,916
11.เงินกู้	163	115	307	353	397	581	279
12.อื่นๆ	24	48	4	64	279	0	0
รวมรายรับพิเศษ	5,750	7,271	9,416	14,677	20,399	19,976	21,429
13.รายรับเฉพาะกาล	5,750	16	19	21	12	0	0
รวมรายรับทั้งสิ้น	26,563	32,283	37,773	48,743	59,550	62,453	68,143
รายได้ของรัฐบาล	395,074	465,169	497,934	550,601	649,460	756,284	846,567
รายได้ของ อบท.คิด เป็นร้อยละของรายได้ รัฐบาล	7.74	6.94	7.59	8.11	7.77	7.57	7.67

ที่มา : กระทรวงการคลัง

และช่วงหลังจากมีการประกาศใช้กฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายได้ภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นดังนี้

ตารางที่ 2.6

ตารางแสดงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2543 – 2547

หน่วย : ล้านบาท

ประเภท รายได้	พ.ศ. 2543	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ.2547
รายได้ที่ท้องถิ่น จัดเก็บเอง	19,475	17,698	21,084	22,258	22,519
รายได้ที่รัฐบาล จัดเก็บให้	45,528	51,963	58,144	60,218	69,073
รายได้ที่รัฐบาล จัดแบ่งให้		11,532	19,349	35,504	38,120
เงินอุดหนุน จากรัฐบาลให้ อปท.	34,400	73,730	37,273	66,086	79,138
รวมรายได้ของ อปท.ทั้งหมด	99,802	154,633	176,155	184,066	208,851
รวมรายได้ รัฐบาล	749,945	739,021	803,651	829,496	928,100
รายได้ของ อปท.คิดเป็น ร้อยละของ รายได้รัฐบาล	13.31 %	20.92 %	21.88 %	22.19 %	22.5 %

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้ของรัฐ ในช่วง พ.ศ. 2533-2539 ซึ่งเป็นช่วงก่อนมีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 สัดส่วนจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 7 ไม่ถึงร้อยละ 8 และในแต่ละปีมีการเพิ่มขึ้นไม่มากนัก แต่หลังจากมีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งมีการกำหนด

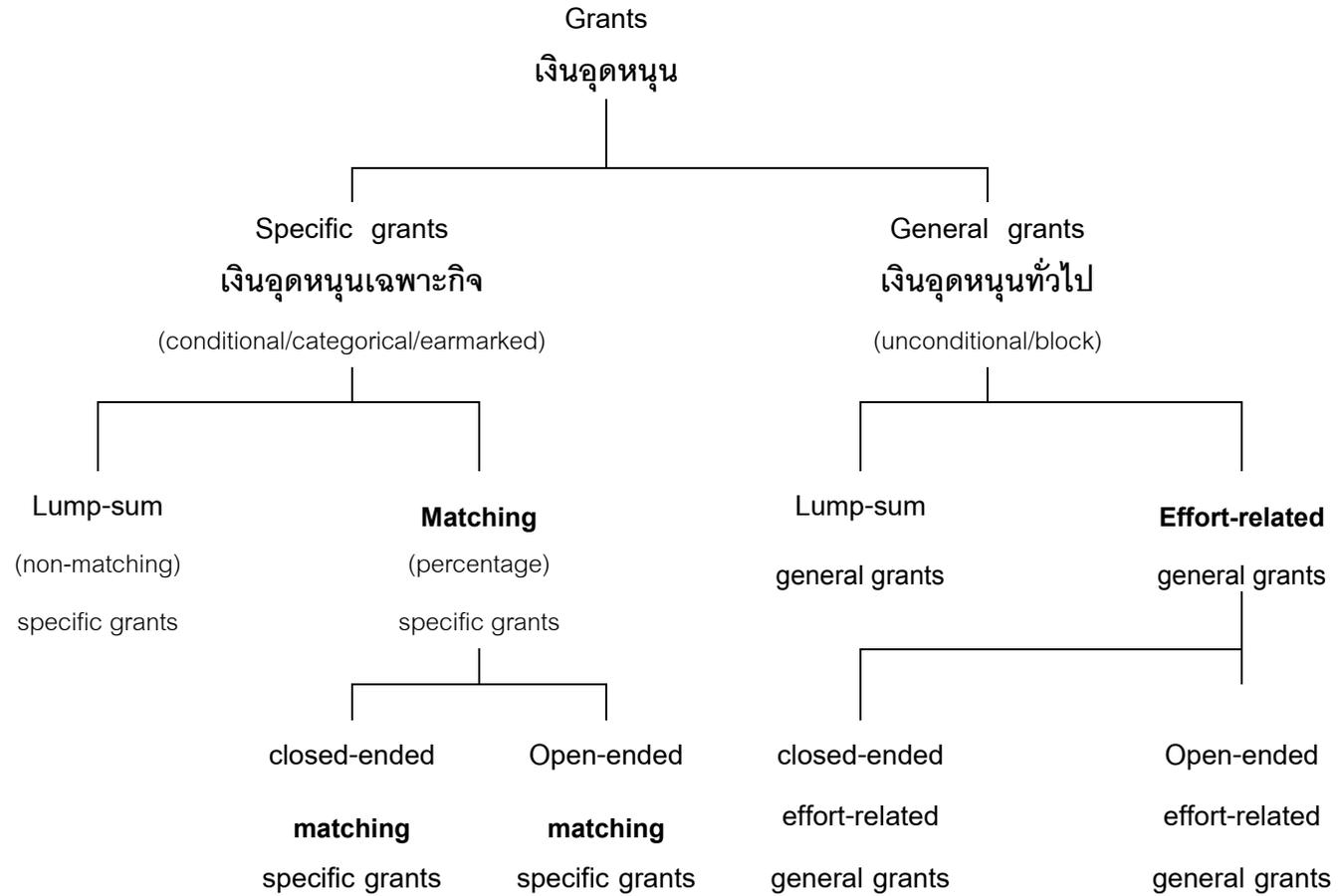
เป้าหมายสัดส่วนรายได้ว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของรายได้รัฐ ในปี พ.ศ.2544 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 35 ของรัฐในปี พ.ศ.2549 แม้ต่อมาจะมีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 แก้ปัญหาเรื่องข้อจำกัด เวลาตามเป้าหมายที่ตายตัวโดยเปลี่ยนเป็นกำหนดว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 เป็นต้นไปให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 และ เพิ่มเป็นร้อยละ 35 ในระยะเวลาที่เหมาะสม การกำหนดเป้าหมายก็ยังเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้ สัดส่วนรายได้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้รัฐขยับตัวเลขขึ้นมาเกินร้อยละ 10 และในที่สุดในปี พ.ศ.2547 มีสัดส่วนร้อยละ 22.5

การที่สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้รัฐเพิ่มขึ้นได้นั้น นอกจาก รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาในรูปภาษีแล้ว รัฐยังมีการปันรายได้ให้กับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นรูปของเงินอุดหนุนอีกด้วย

2. การปันรายได้ภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านระบบการจัดสรรเงินอุดหนุน

โดยพื้นฐาน เงินอุดหนุนที่รัฐบาลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Intergovernmental Transfer) สามารถแบ่งเป็น เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ (Conditional Grants) และเงินอุดหนุนทั่วไป (Unconditional Grants) ดังนี้²³

²³ กรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับ สมบูรณ์ (final report) เรื่อง การจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2547), น.184 -187.

ที่มา : Stephen J. Bailey "Local Government Economic : Principles and Practice" Macmillan (1999)

2.1 การปันเงินอุดหนุนเฉพาะกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ (Conditional Grants หรือ Specific Grants) เงินอุดหนุนประเภทนี้ รัฐบาลกลางกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้เงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเงินอุดหนุนประเภทนี้มักจัดสรรให้กับโครงการที่รัฐบาลให้ความสำคัญมาก แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับให้ความสำคัญน้อย เงินอุดหนุนเฉพาะกิจสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท

2.1.1 เงินอุดหนุนเฉพาะกิจและจ่ายสมทบโดยไม่จำกัดวงเงินชั้นสูง (Open-Ended Matching Specific Grant) เป็นเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนโครงการบางอย่าง โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจ่ายเงินเพื่อสมทบในการดำเนินงานของโครงการนั้น และไม่มีการกำหนดวงเงินชั้นสูง

2.1.2 เงินอุดหนุนเฉพาะกิจและจ่ายสมทบโดยจำกัดวงเงินชั้นสูง (Closed-Ended Matching Specific Grant) เป็นเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนโครงการบางอย่างโดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจ่ายเงินเพื่อสมทบการดำเนินงานของโครงการนั้น แต่รัฐบาลจะกำหนดวงเงินชั้นสูงในการจะจัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1.3 เงินอุดหนุนเฉพาะกิจโดยไม่ต้องจ่ายสมทบ (Non-matching Specific Grant) เป็นเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้กำหนดเงื่อนไขการใช้เงินตามโครงการโดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ต้องจ่ายเงินเมื่อสมทบการดำเนินของโครงการต่างๆ

2.2 การปันเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เงินอุดหนุนทั่วไป (Unconditional Grants หรือ General Grants) รัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนประเภทนี้ในรูปของเงินเหมาจ่ายซึ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการดำเนินโครงการ และมักมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความเท่าเทียมกันในเรื่องของความสามารถทางการคลัง

เงินอุดหนุนทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.2.1 เงินอุดหนุนที่จ่ายสมทบโดยไม่จำกัดวงเงินขั้นสูงและแปรผันตามความพยายามเก็บภาษีของท้องถิ่น (Open-Ended Matching , Effort-related)

2.2.2 เงินอุดหนุนที่จ่ายสมทบโดยจำกัดวงเงินขั้นสูงและแปรผันตามความพยายามเก็บภาษีของท้องถิ่น (Closed-Ended Match , Effort-related)

2.2.3 เงินอุดหนุนทั่วไปแบบเหมาจ่าย (Lump sum General Grants) ซึ่งเป็นเงินโอนที่จัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเงินก้อนโดยไม่ระบุการใช้เงิน

สำหรับการจัดสรรเงินอุดหนุนของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2545 เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เงินอุดหนุนทั่วไป (29,084.04 ล้านบาท) เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ (21,127.49 ล้านบาท) และเงินถ่ายโอน (27,061.76 ล้านบาท) แต่ในปี พ.ศ. 2546 เงินอุดหนุนได้แบ่งเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปและเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเท่านั้น

โดยหลักการแล้วเงินอุดหนุนทั่วไป เป็นเงินอุดหนุนที่รัฐบาลส่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้จ่ายเงินอุดหนุนทั่วไปด้วยดุลยพินิจของตนเอง แต่เงินอุดหนุนเฉพาะกิจเป็นเงินอุดหนุนที่รัฐบาลกำหนดลงไปด้วยว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้เงินอุดหนุนนั้นไปทำอะไร

ตัวอย่างของการปันรายได้ภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านระบบการจัดสรรเงินอุดหนุนในปี พ.ศ.2550 ซึ่งคณะกรรมการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เห็นชอบหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2550 จำนวน 139,374 ล้านบาท ดังนี้²⁴

1.การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 2 เมืองพัทยา และกลุ่มที่ 3 องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยจัดสรรให้ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาเท่ากับจำนวนที่ได้รับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ส่วนที่เหลือให้จัดสรรให้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1.1 กรุงเทพมหานคร จำนวน 14,195.28 ล้านบาท

²⁴รายงานการประชุมคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครั้งที่ 6/2549 เมื่อวันที่ 13 พ.ย.2549 (<http://www.dloc.opm.go.th/>)

1.2 เมื่อพื้พทยา จำนวน 1,603.84 ล้านบาท

1.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 123,574.88 ล้านบาท

3.การจั้ดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 123,574.88 ล้านบาทให้จั้ดสรรเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เงินอุดหนุนทั่วไป เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ และมีรายละเอียดการจั้ดสรรเงินอุดหนุนแต่ละประเภท ดังนี้

3.1 เงินอุดหนุนทั่วไป จำนวน 62,995.05 ล้านบาท จั้ดสรรเพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการตัดสินใจที่จะเลือกดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และภารกิจถ่ายโอนตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

3.2 เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ จำนวน 51,298.09 ล้านบาท จั้ดสรรเพื่อสนับสนุนการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการและรายการที่คณะกรรมการกระจายอำนาจให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบแล้ว

3.3 เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ จำนวน 9,281.74 ล้านบาท